

«Ἡ ὀργή ἡ ὁποία κατεῖχε πάντας ἐπετείνετο ἐν τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ τοιοῦτος ἐξευτελισμός κτλ.»

Καὶ τὰ μοιρολόγια αὐτὰ γιὰ τὸν ἐξευτελισμό μας πιάνουν δύο δλάκαιρες στῆλες τῶν «Καιρῶν», στὸν ἴδιο κλαφάρικο καὶ βρισιάρικο τόνο γραμμένες.

Γιὰ νὰν τὴν πᾶθουν τὰ θωρηχτά μας ἔτσι χιῶ-
τικη, νὰ ποῦμε, μπορεῖ νὰ μὴ φταίει μονάχα ἡ
κακὴ τύχη, μὰ μπορεῖ νὰ γινε καὶ λάθος. Μὰ σύ-
φερνε ὅμως, θαρροῦμε, περισσότερο σ' αὐτὴ τὴν ἄτυ-
χη περίσταση νὰν τὸ δικιολογήσουμε ὅπως ὅπως τὸ
λάθος μας, κι ὅχι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰν τὸ παραφουσκώ-
νουμε τόσο καὶ νὰν τὸ λέμε ἀκόμα κ' ἐθνικὸ ἐξευ-
τελισμό.

ΝΑΟΣ

Μέσ' σῆνοιχτό βιβλίον μου διαβάζω

Καὶ τὴ στιγμή πού τὸ σφαλῶ

Ἀπ' τῶνοιχτό παράθυρον κοιτάζω

Τὴν ἐκκληροῦλα στὸ βουῖο.

Σαῦτ' οἱ πιστοὶ μ' ἐδλάβειαν ζητοῦνε

Βωμὸ νὰ στήσουν στὸ Θεό,

Σαῦτ' οἱ πιστοὶ κ' οἱ ἀπιστοὶ θὰ βροῦνε

Ἐνα τοῦ πνεύματος ναό.

ΕΝΑΣ

ΤΑ ΨΑΡΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

Ἡ γλυκεῖα καὶ ἡμερὴ τοῦ Μεσολογγίου λιμνο-
θάλασσα, ἡ δοξαμένη μετὰ τὴν Κλείσοβα, τὸ Βασι-
σιλάδι καὶ τὸ Ντουλμά, τὰ τρία περίφανα νησιὰ
τῆς, εἶναι καὶ μετὰ τὰ ψάρια τῆς καὶ τὰ γιδάρια
τῆς ἑξακουσμένη.

Ἡ λιμνοθάλασσα, πού ἀπ' τρεῖς πλευρὰς
τῆς τὴν ἀγκαλιᾶζει ὁ πράσινος τοῦ Μποχωριοῦ, τοῦ
Μεσολογγίου καὶ τοῦ Νειχωριοῦ κάμπος, ἔχει γιὰ
σύνορον κατὰ τὸ μέρος τοῦ Νοτίου πέντε νησιὰ, πού
τὴ χωρίζουν ἀπ' τὸν Κόρφο τῆς Πάτρας. Οἱ πατε-
ράδες μας ὅλα μαζί τὰ νησιὰ αὐτὰ τὰ λέγανε
ράμμα. Καὶ στὸ μέρος πού τὸνα νησι ἐξωρίζετο ἀπ'
τῆς ἄλλης, εἶναι οἱ μποῦκες, πού ἀπ' αὐτὲς μπαينو-
θαλίνουν τὰ νερά καὶ τὰ ψάρια τοῦ κόρφου στὴ
λίμνη.

Ἡ λιμνοθάλασσα εἶναι ἐθνικιά. Τὸ Δημόσιο τὴ
χώρισε σὲ ἑντεκα μεγάλα κομμάτια πού τὰ λέει

αἰχθυοτροφεία καὶ κάθε δεκαετία τὰ νοικιάζει χω-
ριστὰ τὸ καθένα. Ἀλλὰ στὴ μέση ἀφήνει κ' ἓνα μεγάλο
κομμάτι θάλασσα ξενοικιαστο καὶ μέσα σ' αὐτὸ ὅλοι οἱ
Μεσολογγῖτες μποροῦνε νὰ ψαρεύουνε λεύτερα, γιὰ
τοῦτο κι' ὅσους σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ψαρεύουν τοὺς
λένε σκαπούλους, ἀπ' τὸ ἰταλικὸ scapolo. Ἐνῶ στὰ
γιδάρια—ἔτσι λένε οἱ ντόπιοι τὰ αἰχθυοτροφεία ἀπ'
τὸ λατινικὸ vivarium—μονάχα οἱ νοικιαστέδες
τοὺς ἔχουνε τὸ δικαίωμα ν' ἀλιεῖν. Τὰ γιδάρια
εἶναι γύρ' ἀπ' τὴ λίμνη, κι' ὅσα βρίσκονται πρὸς τὸ
ράμμα τὰ λένε χειμωνιάτικα, ἐνῶ ὅσα εἶναι στὸ
μέρος τῆς στεριᾶς καλοκαιρινὰ, κ' ἐπῆραν αὐτὰ τὰ
ὀνόματα ἀπ' τὴς ἐποχῆς πού πιάνει τὸ καθένα τὰ
περσότερα ψάρια.

Στὴ γλῶσσα τῶν ψαράδων τοῦ Μεσολογγίου,
μονάχα οἱ λέξεις σκάπουλος καὶ γιδάρι εἶναι ξενικές,
ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες λέξεις τοὺς εἰν' ἐλληνικώτατες. Νὰ
φκιαστέθηκε τάχα ἡ γλῶσσα τοὺς ἀπ' τὸ ξακουστὸ
τῶν Παλαμάδων σχολειό, ἢ μήπως οἱ ψαράδες τρυ-
πωμένοι στὴ λιμνοθάλασσα, δὲν ἤρθαν σὲ καμιὰ
γνωριμιά μετὰ ξένους καταχτητές; Καὶ τὴ λέξη ἀ-
λιεύω μονάχα στὰ γιδάρια τὴ μεταχειρίζονται, ἐνῶ
οἱ σκάπουλοι ἔχουν τὴ λέξη ψαρεύω.

••

Τὰ χειμωνιάτικα γιδάρια τὰ ὑποχρεώνει τὸ Δη-
μόσιο ν' ἀφήνουν ἀνοιχτὲς τρεῖς μποῦκες τῆς λιμνο-
θάλασσας ἀπ' τὴν 1 τοῦ Μαρτίου (πού ἀρχίζουν οἱ
διάφορες τῶν ψαριῶν φαμίλιες νὰ ταξιδεύουνε γιὰ
τὴ λίμνη καὶ πού ἀρχίζει ἡ λίμνη νὰ σοδεύη) ὡς τὴν
ῶρα πού θέλουνε νὰ φύγουνε ξάνα ἀπ' τὴ λίμνη
τὰ ψάρια.

Ἀλλὰ γιὰτὶ μπαينوθαλίνουν στὴ λίμνη τὰ ψά-
ρια, γιὰτὶ γίνεται τὸ πᾶσι κ' ἔλα αὐτὸ τῶν ψα-
ριῶν;

Ρώτησα γιὰ τοῦτο μιὰ μέρα ἓνα γέρο ψαρά
καὶ μοῦ τοίπει.

— «Ἡ λίμνη, μοῦπε, εἶναι ἓνα παχὺ καὶ κα-
ταπράσινο λειβάδι, ὁ πυθμένας τῆς εἶναι γιοματός
ἀπὸ διάφορα χόρτα (σκαζοῦλι, λιανόβρυο, ἀλάπα,
καμπυλῖθρα, καθάλι, φύκια κτλ.), ἀλλ' ἔχει με-
γάλη κι' ἀπὸ κοιλίη (τὰ νεογέννητα κοχύλια) σα-
βοῦρα, κ' ἡ ἀνάγκη τῆς ζήτησ' τὰ στέλνει ἐκεῖ
μέσα τὰ ψάρια τοῦ κόρφου γιὰ νὰ βροῦνε τροφή».

— «Ἡ λίμνη, ἑξακολούθησε, εἶναι ξέβαθη στὰ
περσότερα μέρη, ἔχει πολλὰ, καθὼς λέμε ἐμεῖς, πα-
γανά νερά, κ' ἡ παγωνιά τοῦ χειμῶνα καὶ τοῦ κα-
λοκαιριοῦ οἱ κάψες, τὴν κρυώνουν ἢ πολὺ τὴ ζεσταί-
νουν, καὶ τὰ ψάρια τρέχουνε νὰ βροῦν τὸ κανάλι,
πού τὰ βαθεῖα νερά του εἶναι χειμῶνα καλοκαίρι τὰ
ἴδια. Καὶ κινεῖται νὰ φύγουν τὰ ψάρια σὰν εἶναι μπα-
σιὰ, γιὰτὶ τοῦ καναλιῶ τὰ νερά, πού μπαίνουνε στὴ
λίμνη, τὰ κρᾶζουν καὶ τοὺς δείχνουν πὼς δὲν εἶναι
ἡ θερμοκρασία, πού πιθυμᾶνε τὰ ψάρια νὰ βροῦνε».

— «Τῆς ξέβαθης λίμνης ὁ πάτος εἶναι γιοματός
χορτάρια καὶ βοῦλκο—μούτλη,—πού ὁ ἀέρας πολ-
λὲς φορὲς τὸν ταραίζει καὶ κάνει θελοῦρα, καὶ δὲν
εἶναι τὸ στρώμα πού πρέπει στῶν ψαριῶν τὴ γέννα.
Γιὰτὶ τὸ ψάρι θέλει ἀμμουδιά, πού νὰ ρίξῃ ἀπάνω
σ' αὐτὴ τὰ μελίχλωρ' αὐγά του, καὶ τὸ σερνικὸ
πάλε θέλει νερό γαργαρό νὰ τὰ ἰδῇ καὶ σπάζοντας,
τὴν πέτσα πού τὰ κρατᾶει, μετὰ τὴν οὐρά του καὶ
χτυπώντας μ' αὐτὴ τῆς κοιλιᾶς του τὴν τρύπα, νὰ
χύσῃ ἀπάνω σ' αὐτὰ τὴ γαλατίνη γονή του. Καὶ
σὰν ἡ φύση σφυρίξῃ στῶν ψαριῶν τ' αὐτὴ πὼς ἦρθε
τῆς γέννας καὶ τοῦ γάμου ἡ ὥρα, τρέχουνε γιὰ ν'
ἀφήσουν τὴ λίμνη καὶ νὰ πᾶνε στὸ βαθὺ τὸ κανάλι,
πού κι' ἀμμουδιά καὶ νερά καθαρά τὰ προσμένουν.
Καὶ τὸ ταξίδι τοὺς αὐτὸ εἶναι σωστὸ πανηγύρι καὶ
φεύγουν τὰ ψάρια ἀναγέτες καὶ κυττᾶνε πηδώντας
πὼς τὸνα νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο, καὶ πηδώντας νὰ
τριφτῇ στὴν ἀσημένια τοῦ ἄλλου κοιλιᾶ, πού
γιὰ τίτεια παιγνίδια πολλὰ ψάρια πηγαίνουνε μετὰ
ράχη στὰ κάτω. Καὶ δὲ φεύγει μονάχη ἡ νύφη,
ἀλλὰ τρέχουν κοντὰ τῆς πολλοὶ καθαλιέροι. Κι'
αὐτὸ τοὺς τὸ πάθος τοῦ ἔχουνε νοιώσ' οἱ ψαράδες καὶ
πιάνοντας μιὰ ὀλοζώντανη μπάφα τὴ δένουνε μ' ἓνα
σπαγγάκι φιλό καὶ τὴ σέρνουνε πρὸς τὴν ἄκρη
τῆς λίμνης. Μανίζουσι τότε τὰ στεράδια ἀπὸ
πίσω, κ' ἓνας ἄλλος ψαράς πεζὸς ἀκολουθώντας κα-
τόπι, ρίχνει τὸν πεζόβολο καὶ τὰ πιάνει. Μπάφα
εἶν' ὁ θηλυκὸς κέφαλος καὶ στεράδι τὸ σερνικὸ του».

Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι πού μπαίνουνε τὰ ψάρια
στὴ λίμνη καὶ σὰ μένουν ἐκεῖ λίγους μῆνες, θέλουνε
ξάνα νὰ φύγουν.

••

Κ' οἱ γιδάρδες ἔχουνε στὴς μποῦκες τῆς λίμνης
φυλάκους βαλμένους, πού μόλις θὰ νοιώσουν πὼς πι-
χειροῦνε νὰ βγαίνουν τὰ ψάρια, κάνουνε στοὺς συν-
τρόφους σινιάλο καὶ τρέχουνε καὶ τὴς σφαιλοῦνε ἀμέ-
σως. Καὶ γίνεται τὸ κλείσιμο τῆς λίμνης αὐτὸ στὴς
25 τοῦ Θεριστιοῦ ἀπάνω κάτω.

Καὶ μόνον ἡ μποῦκα πού εἶν' ἀνάμεσα ἀπὸ
Τουρλίδα κι' Ἀι-Σώστη, ἡ βασιλικιά ἡ πόρτα, μένει
ἀνοιχτὴ καὶ γιὰ ἀσφάλεια τὴν κλειοῦνε μονάχα

ΠΙΣΤΕΥΕ ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς ἀναψε τὸ τρίτο τσιγάρο καὶ
σεριανίζοντας τρεῖς εἰκόνες, πού εἶταν κρεμασμένες στοὺς
τοίχους, φουσουσε τὸν καπνὸ ἀργά, ἀργά, πού ἔδινε ἀπὸ
τὸ στόμα του σὰ συννεφάκι καὶ πῆγαινε πρὸς τὸ ταβάνι
καὶ σκορπιζόντανε. Ἐφτανε ἀψήλως, παχύς, μετὰ μεγάλη
στρογγυλὴ κοιλιὰ κ' ἓνα μικρὸ ὑπογάστριον, πού κάθε λίγο
καὶ λιγάκι τὸ φούχτιζε μετὰ τὸ δεξιὸν χεῖρ ἀνοίγοντας
τὸ στόμα. Ἡ φουσιγνώμα του ἔδειχνε ἀπάθεια, στωικὸ-
τητα καὶ καλοπέραση.

Ἀξίφρα χτυπᾷ δειλά, δειλά ἡ πόρτα τῆς κάμαρας
του. Τραβᾷ μιὰ ρουφητιά καὶ χωρὶς νὰ μετακινήθῃ φω-
νάζει:

— Ἐμπρός!

Ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ φείνεται στὸ κατώφλι μιὰ ροδο-
κόκκινη δουλίτσα, πού χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια τῆς
πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο Βαρλά εἶπε:

— Ἦρτε ὁ κύριος Ἀνέστης Φαγούδης... νὰ τὸνε βάλω
στὸ σαλόνι;

— Στὸ σαλόνι;... ναι βάλ' τονα... ἢ στάσου, ὁ Φα-
γούδης δὲν εἶναι ξένος, πῆς τονα νὰ ὀρίσῃ ἐδῶ...

Ἀκούστηκαν πατήματα βαρὴ στὴ σκάλα καὶ σὲ λίγο
μπαίνει μὲς στὴν κάμαρα ὁ Ἀνέστης Φαγούδης, ἑξήντα
χρονῶ ἀνὴρ πού ἀπάνου κάτου, ἐπίσης παχύς καὶ κοιλα-
ρᾶς, κατακόκκινος, ξουρισμένος.

— Πῶς εἶταν ἀφτὸ καὶ μᾶς θυμήθηκες ἔτσι πρῶτ',
εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, πετώντας τὸ τσιγάρο του ἀπ'
τὸ παραθύρι καὶ ἀνάδοντας καινούριο.

— Εἶναι ἐνῶ ἡ ὥρα... δὲν κοιμήθηκα ὅλη τὴ νύχτα...
παιδεύτηκα σὰν τὸ Χριστὸ στὸ Γολγοθᾶ... δυστυχίς καὶ
λύπες δὲν ἐνοιῶσα στὴ ζωὴ μου, ἀπόψε μετὰ πλάκωσαν ὁ-
λες μαζωμένες.

— Μὲ τρομάζεις, φίλε μου... Μὰ δὲ μοῦ λὲς τί κακὸ
σοῦ γίνηκε, εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, ἀνοίγοντας ἓνα
βιβλίο καὶ παίζοντας μετὰ τὰ φύλλα του.

— Ναί, κακὸ μεγάλο... προτιμοῦσα νὰ πέθαινα χτὲς
γιὰ νὰ μὴ μάθω τίποτα.

— Λέγε λοιπόν, εἶμαι περίεργος νὰ μάθω.

— Ἐχτὲς καθούμασταν ἐγὼ κ' ἡ γυναῖκα μου στὴν τρα-
πεζαρία, ὅτε εἶχαμε φάει, εἰμαστανε μονάχοι. Δὲν εἶ-
χαμε τίποτα νὰ ποῦμε... Δὲν ἔβρω, ἀπάνω στὴ σιγαλιά
πού βριστοῦσε, μοῦ ἦρτε μιὰ περίεργη ἰδέα... ὅχι καὶ
περίεργη... ἤθελα νὰ μίθω τὴ μουσικὴ ζωὴ τῆς γυναί-
κας μου. Ξέρεις ὅσο κι' ἀφωτισμένη νῆσαι ἡ γυναῖκα σου,
ὅσο νὰ σ' ἀγάπησε, ὅσο νὰ σὲ περιποιήθηκε, ὅσο νὰ σοῦ
τὰ εἶπε ὅλα, κατὶ θὰ σοῦ κρυψέ, ἓνα πονάκι, μιὰ χαρίτσα,
τίλος ἓνα μικρὸ κι' ἀσχημάντο μουσικὸ... Ἀφτὸ τὸ πονάκι,
τὴ χαρίτσα, τὸ μικρὸ κι' ἀσχημάντο μουσικὸ θέλητα νὰ τὸ
μάθω. Λέω λοιπόν τῆς γυναίκας μου:

«— Γουλίτσα μου, μοῦ ἦρτε ἓνας πόθος κ' ἐπιθυμῶ τὸν
πόθος ἀφτὸ νὰ μὴν τὸν ἀφήσω νὰ μέινῃ πόθος. Μὰ δὲ θὰ
μοῦ ἀρνηθῇς ὅ,τι σοῦ ζητήσω...»

«— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, ἀποκρίθηκε.

«— Θὰ σοῦ δηγηθῶ τὴ ζωὴ μου μετὰ εἰλικρίνεια, ἀπὸ
τὸν καιρὸ πού παντρεύτηκα ἱστία μετὰ τῶρα, καὶ θὰ μοῦ
δηγηθῇς κ' ἐσὺ τὴ δική σου, δηλαδή, τὴ ζωὴ μου πού
δὲν ξέρεις καὶ τὴ δική σου πού δὲ μπόρετα νὰ μάθω, τὴ
μουσικίαν καὶ τὴ ζωὴ πού ἀπόδλεπε τὴν ἀγάπη μας, τὸ
σπιτικό μας. Νὰ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτα... Εἶμαι τώρα
ἑξήντα χρονῶ κ' εἶσαι πενήντα καὶ ἂν εἶχε τίποτα
ἀφτὴ ἡ ζωὴ, πού μποροῦσε νὰ πειράξῃ τὸν ἄλλον, τῶρα
δὲ βῆλῃ σημασία, θὰ ξεμολογηθῶμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον»

μὲ λίγες κλαρίδες, ποὺ νὰ μποροῦνε νὰ γλυστρᾶνε ἀπάνω τὰ πλοῖα, ποὺ στὸ Μεσολόγγι παλίνουν, ἐνῶ τὶς ἄλλες τὶς μποῦκες τὶς κλειοῦνε καλὰ μὲ καλαμωτὶς, ποὺ νὰ μὴ μπορῇ τίποτ' ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσῃ. Ἀφίνουνε μονάχα στὴ μέση ἀπ' αὐτὲς μιὰ πορτίτσα ἀνοιχτή, φκιασμένη μὲ καλάμια σὲ τρόπο ποὺ νὰ μποροῦνε τὰ ψάρια νὰ μπαίνουνε στὴ λίμνη, ἀλλὰ νὰ μὴ βγαίνουν πιά ἀπ' αὐτὴ, ὅπως δηλ. εἶναι τὰ στόματ' ἀπ' τὶς τσάκες τῶν ποντικίων. Καὶ τὶς πορτίτσες αὐτὲς τὶς λένε σουδιακά, γιὰτ' ἐξάκολουθαί ἀπ' αὐτὲς νὰ σοδεύῃ ἀκόμα ἡ λίμνη.

Καὶ σὰ σφαλίσουν οἱ μποῦκες, τὰ ψάρια εἶναι πιά τῆς λιμνοθάλασσας σκλάβοι, καὶ σὰν ἀρχίσουν οἱ κάψες ποὺ τὰ ψάρια θέλουνε ν' ἀφήσουν τὴ λίμνη, ἀρχίζει καὶ τῶν γιβαριῶν τὸ μασοῦλι, γιὰτὶ ξέρουν οἱ γιβαρᾶδες τὸ δρόμο ποὺ θὰ πάρουν τὰ ψάρια καὶ τοὺς ἔχουν ὅλα τὰ πόστα πιασμένα μὲ τὶς τέχνες ποὺ στένουν γι' αὐτά.

Ἀλλὰ δὲ ζεσταίνονται κι' ὅλες τῶν γιβαριῶν οἱ φαμίλιες τὸ ἴδιο, κ' εἶναι εἶδη πολλὰ ποὺ ἀντέχουνε μέσα στὴ λίμνη καὶ φεύγουνε σὰν τὰ κρᾶξη ἡ πεθύμια τῆς γέννας. Γιὰ τοῦτο δὲν πιάνονται κι' ὅλα τῶν ψαριῶν τὰ εἶδη μαζί. Ὡς τὶς 25 τ' Ἀλωναρίου πιάνουνε τὰ λιανώματα, ποὺ εἶναι διαφόρων εἰδῶν ψάρια, καὶ τὸ περισσότερο μικρά. Ἀπὸ τὸν Τρυγητὴ ὡς τοῦ Σταυροῦ τὶς 10, ἀλειοῦν τὶς μπάφες στὰ δζένια, καὶ βγάζουν τὰ περίφημα τοῦ Μεσολογγίου βοτάρια. Ὑστερὰ πιάνουν τοὺς σπάρους, ποὺ γιὰ νὰ τρυπώσουνε στῶν γιβαριῶν τὶς πῆρες, θέλουνε βροντὲς, κερανοὺς, ἀστραπὲς. Κι' ἀπ' τὶς 15 τοῦ Ἀϊ-Δημητρίου ὡς τ' Ἀϊ-Νικολάου ἀρχίζει ἡ μεγάλη ἀλιά, ποὺ βγαίνει τὸ πολὺ καὶ μεγάλο ψάρι. Κ' ὕστερὰ ἀπ' τ' Ἀϊ-Νικολάου εἶναι ἀπάλια καὶ χαλοῦν τὰ γιβαρία κι' ὁ καθένας ἔχει τὸ λεύτερο νὰ ψαρεύῃ μέσα σ' αὐτὰ γιὰ ἓνα δυὸ μῆνες.

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

— Πατέρα, εἴταν ὁ Εὐκλείδης καλὸς ἄνθρωπος;
— Δὲ μᾶς τὸ λέει, παιδί μου, ἡ ἱστορία μ' ἀγιάζει;
— Γιατί, ἂν εἴταν καλὸς ἄνθρωπος, θὰ τὰ πιστεύαμε γι' ἀληθινὰ ὅσα λέει καὶ δὲ θὰ σκοτιζοῦμασταν νὰ μαθαίνομε πῶς ἀπαδείχναι αὐτὲς τὶς προτάσεις.

Ἡ κυρία: Θαρρεῖς δὲν τὸ κατάλαβα, Μαριώ, πῶς ἀλάκερη ὦρα χτὶς τὸ βράδυ στεκόσουναι καὶ μιλοῦντες μὲ τὸ δεκανέα;

Μαριώ: Μὰ καὶ τ' ἤθελες, κυρία, νὰ στέκουμαι ὀλάκερη ὦρα δίχως νὰ μιλῶ;

σὰ νὰ εἶναι ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου πνευματικὸς. Θὲς καλότερο ἐξεμολογητὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα σου; Θὰ μοῦ ὀρκιστῇ πῶς δὲ θὰ παραλείψῃς τίποτα καὶ θὰ σοῦ ὀρκιστῶ κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο... ἐγὼ μάλιστα θάρχω πρῶτος. Ἔλα, ὀρκίσου με.

«Σὰν παραγμένη λιγάκι ἡ Ἰουλίττα γυρνᾷ καὶ μοῦ λέει:

«Μὰ δὲν ἤδρες τίποτες ἄλλο νὰ μοῦ ζητήσης; Τί θὰ τὰ κάνης τὰ περασμένα...

«Εἴμαστε γέροι κ' οἱ γέροι ζοῦνε μὲ τὶς θύμσεις τῶν περασμένων... ἀφγὴ εἶναι ἡ χαρὰ τους κ' ἡ λύπη τους... Τὰ γερατειὰ δὲ βλέπουνε ἔμπρός, ἀλλὰ πίσω, γιὰτὶ τὰ μπροστινὰ τὰ βλέπουμε καλῆτερα, εἶναι πὺθωτεινὰ, βρῖσκονται σὲ ἐπίπεδο μέρος... κάμποσα χρόνια ἡ ἴδια ζωὴ, χωρὶς κύματα, χωρὶς λαχτάρες, χωρὶς ἀπρὸς δόκητα, τὸ πολὺ-πολὺ λίγα γέλοια ἢ λίγα κλάματα καὶ τέλειωσε... ὁ λάκκος κ' ἡ ἀφομοίωση μὲ τὴ μάννα γῆ... ἐνῶ τὰ πίσω σοῦ φαίνονται θομπὰ, εἶναι πὺθωκισμένα, πὺθωκισμένα, πὺθωκισμένα καὶ κουράζονται, κίπως νὰ τὰ φέρῃς μπροστὰ στὰ μάτια σου... Ἔλα τώρα ὀρκίσου πῶς θὰ μοῦ τὰ πῇς ὅλα.

«Σοῦ ὀρκίζομαι στὴν τωρινὴ ἀγάπη μας.

«Κ' ἐγὼ στὸ ἴδιο σοῦ ὀρκίζομαι, κ' εἰς ἀρχὴν.

«Κι' ἐγὼ σ' ἀκούω,

ΛΥΠΗ

Μέσ' οἷς χορὲς ποὺ γύρω μας πετοῦν ἀξένοιαστες σὰν χελιδόνια τὴν περασμένη σου χαρὰ θωρῶ νὰ μὴ σὲ βλέπῃ πιά γιὰ αἰώνια.

Σ' ἄλλες ψυχὲς, ἀκάλεστη νὰ κάψῃ θέλει τὸ ἅγιο τῆς λιδάνι. Μὴ κλαῖς κρύβει παρηγοριά, ψτωχὸ μου, καὶ τῆς Λύπης τὸ λιμάνι.

Καὶ στὸ βουνὸ τὸ ὀλόξερο φυτρώνουν—πίστεψέ με—λουλουδάκια. Κ' ἐδῶ νὰ κελαδοῦν ἀκοῦς τὴ βαρυχειμωνιά μικρὰ πουλάκια.

Κύτταξ' ἐκεῖ στὸν οὐρανὸ πόσα φωτόλουστα πλανῶνται ἀστέρια. Τα βλέπεις πῶς στὴ Λύπη τους, —στὰ γύρω σκοτεινιά—δίνουν τὰ χέρια;

Κασταλλόριζο

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ

ΤΡΙΚΕΡΙ

Μπαίνοντας στὸν κόρφο τοῦ Βόλου, στὴ μπούκα ἀκόμα, ξαγναντίζουμε ἀπὸ δεξιὰ τὸ Τρίκερι, μιὰ τοῦφρα σπίτια στριμωγμένα τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, στὴν κορφή ψηλοῦ βουνοῦ κατὰξερου, πετρωτοῦ, ποὺ ἡ φόρα του εἶναι ἀπὸ λεβάντε σὲ μπουνέντε. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ μεγάλες ρηματιὲς κάτω στὴ θάλασσα εἶναι ἡ σκάλα τοῦ χωριοῦ, εἴκοσι ὡς τριάντα μαγαζιά καὶ καλύβια ἀραδιασμένα στὸ φῶδι τῆς ἀμμου μὲ μικρὸ στενόμακρο λιμανάκι. Μιὰ ῥάχη τοῦ βουνοῦ τὴ χωρίζει σὲ δυὸ κατεβαίνοντας ὡς τὴ θάλασσα. Ὁ δρόμος ποὺ πηγαίνει στὸ χωριὸ ξεχωρίζει ἀπὸ μακρὰ, ἀπ' τὴ θάλασσα, πετροστρωμένος καὶ καγκιολιστός. Τραβάει ὡς μιστὴ ὥρα τὸν ἀνήφορο καὶ δυὸ λεφτὰ πρὶν φτάσῃ στὸ χωριὸ περνάει ἀπ' τὰ πηγάδια. Περιοχὴ τοῦ χωριοῦ εἶναι ὅλη τοῦ Τρικεριοῦ ἡ χερσόνησο, ἀπ' ὅπου ἐνώνεται μὲ τὴ Μπαρτζώα (τὸ Τίσσαο βουνὸ τῶν ἀρχαίων) μὲ στενὸ λαϊμό, Διακόπι τῶνομά του. Στὴν κατοχὴ του πάλι εἶναι καὶ τὰ νησιά τοῦ κόρφου, τὸ παλιὸ Τρίκερι (ἀρχαῖα Κυκίνηθος) ποὺ χωρίζονται ἀπ' τὴ στεριά μὲ διαπόρι Ἀλογόπορος, τὰ Μικρὰ καὶ ὁ Ἀλατὰς. Κέντρο τοῦ χωριοῦ εἶναι ἡ μητρόπολή του, ἡ Ἁγία Τριάδα, στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Οἱ παραδόσεις τῶν γρηῶν γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ χωριοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἀρχι-

νοῦνε: Πῶς πρὶν χτιστῇ τὸ χωριὸ, τὸν καιρὸ ποῦ ὁλος ὁ τόπος ἦταν ρουμάνι, αὐτοῦ στὴν κορφή ἀναβροῦσε πολὺ νερὸ (ὕστερὰ τὸ σκόρπισαν μὲ διάργυρο), καὶ οἱ τσοπάνηδες πήγαιναν καὶ πότιζαν τὰ κοπάδια τους, μὰ στὸν ἴδιον τόπο, ποὺ ἔγινε ὕστερὰ τὸ ἱερό, σ' ἓνα δέντρο ἀπάνου, ἦταν ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδας καὶ τὴν προσκυνοῦσαν. Καὶ τὸ χωριὸ ἦταν στὸ νησί τὸ Παλιὸ Τρίκερι, μὰ ληστοπειράτες καὶ κλέφτες γεμάτος ὁ τόπος, ὅτι ἐνεθάν τὴν ἡμέρα—λένε οἱ γρηῆς—τὴ νύχτα τοὺς τῶκλεθαν.

Ἡ ἐκκλησιά, μικρὴ καὶ ταπεινὴ ἀπ' ὄζω, ἀπὸ μέσα ἔχει πολλὰ ποῦ ἀξίζει νὰν τὰ μνημονέψῃ κανένας. Πρῶτα-πρῶτα τὸ τέμπλο, τρυπητὸ καὶ πολυκέντητο, φέδρο πρᾶμα τ' ἀσκησκάντηλα, μιὰ ἐφτάφωτη καντήλα ἀσκημένα. Καὶ κεῖνο ποῦ ἀγγίζει τὰ παραμύθια, ἓνα θρόνο βασιλιᾶ, ὅπως λένε, ποῦ κάπιο καράβι, ἀπὸ κάπιο νησί μακρυνὸ περνώντας, τὸν πῆρε καὶ τὸν ἔφερε δῶρο στὸ χωριὸ καὶ καμάρι του. Κ' εἶναι τώρα θρονιασμένη σ' αὐτὸν ἡ Παναγία ἡ Τρικεριώτισσα, νὰ τὴν ποῦμε, ποῦ χωμένη στὴ γῆς κάτω ἀπ' τὴ ρίζα μιᾶς γέρικης ἐληᾶς, νεῖρεψε κάπιον καὶ τὴν ἐβγαλε. Ἐκτὸς αὐτὰ κ' ἓνα σταυρὸ μικρὸ, σκαλιστό, κόμμοδο πρᾶμα, ποὺ παρασταίνει ὅλα τὰ πάθια τοῦ Χριστοῦ σκαλισμένα πάνω στὸ τίμιο ξύλο.

Ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ ἀρχινώντας οἱ δρόμοι κατηφορίζουν γυριστοὶ κάνοντας βόλτες γύρω στὴν ἐκκλησιὰ ὅσο μακραίνουν, σὰν εἶδος σαλίγκαρο, ὅλοι καλντιριμωμένοι καὶ στενοὶ, πότε ἴσιοι, πότε μὲ ὄχτους. Καὶ τὰ σπύτια πιάζουν ὅλες τὶς πλαγιὲς γύρω-γύρω στὴν κορφή, παλὰ λατοποχτισμένα, ξασθέστωτα ἀπ' ὄζω, μὲ τὰ μεγάλα ξύλινα ζουνάρια—σύφωνα μὲ τὸ παλιὸ σκέδιο—μὲ παραθύρια μικρὰ καὶ πολλὰ, μὲ παραθυρόφυλλα γερασμένα σταχτιὰ ἀπ' τὴ βροχὴ καὶ τὸν ἥλιο, καὶ τὰ περισσότερα κολλημένα, ἀπὸ φόβου—τότες ποῦ τᾶφκιαναν—γιὰ τοὺς κλέφτες, νὰ συντρέχῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Καὶ τὰ ἴδια χτίρια ἔχουν πολλές φορές δυὸ καὶ τρεῖς πόρτες, μερασμένα σὲ τόσα κομμάτια, ἐξαιτίας ποῦ ἔδιναν τὸ μισὸ σπύτι τοῦ γαμπροῦ γιὰ νὰ ἔχουν τοὺς δικούς σιμά τους κ' ἀργότερα ἀπὸ φτώχεια. Τέλος τὰ τελευταῖα σπύτια κάτω στὰ χαμηλωμένα γύρω-γύρω, εἴταν ὅλα τῶν πλούσιων κ' εἶχαν χτιστῇ σὰν πύργοι μὲ τρία καὶ μὲ τέσσερα πατώματα, μὲ πολεμίστρες καὶ χωρὶς παραθύρια χαμηλά. Ἀπ' αὐτὰ ὅμως λίγα ὑπάρχουν, γιὰτὶ, ἢ τὰ χάλασαν, ἢ τὰ κατέβασαν, ἐβγαλαν τὰ πολλὰ πατώματα, σὰ νὰ

«Θυμᾶται, σὲ εἶχα διὰ ἓνα, δυὸ, τρεῖς φορές; καὶ τρελλάθηκα γιὰ τὴν ὁμορφιά σου, τὴν καλοσύνη σου, τοὺς τρόπους, τὴ γάρη σου. Σὲ ζήτησα ἀπὸ τοὺς γονιούς σου, μὲ δέχτηκαν οἱ λαμπροὶ ἐκεῖνοι ὀνδρῶποι, ὁ Θεὸς ν' ἀγιάσῃ τὴν ψυχὴ τους, μὲ δέχτηκες καὶ σύ, ἂν καὶ κάποια μοῦ εἶπε πῶς δὲ σοῦ καλοᾶρεζα, καλὲς γλώσσες, καὶ παντρεφτήκαμε. Μεγαλῆτερη ἐφτυχία γιὰ μένα δὲ μποροῦσε νὰ γίνῃ, δὲ φανταζοῦμαι πῶς εἴτανε δυνατό νὰ νοιώσω μεγαλῆτερη χαρὰ... Εἶδες πῶς σὲ περιποιήθηκα, πῶς εἶχα τὸ σπύτι μας... μήπως ὑπάρξε ποτὲ στιγμή ποῦ νὰ νοιώσω πόνο, ποῦ νὰ νοιώσω πίκρα; Ὅχι, ποτὲ... ἢ ψέματα λέω... ψέματα, ὑπάρξε μιὰ στιγμή ποῦ αἰστανθῆκα μιὰ πίκρα. Μιὰ φορά, θυμᾶται μιὰ νύχτα ποῦ ἀργησα νάρτω καὶ μὲ περίμενε τὸ πουλί μου, τρεῖς τέσσερες φίλοι, ὥρα τους καλὴ, ἡ ἐφτυχία δὲ μ' ἀφῆσε νὰ μάθω ποτὲς ἂν πέθαναν ἡ ζῶνε, μὲ πήγανε σὲ μιὰ μπουραρία καὶ μὲ μεθύσανε. Σηκωθήκαμε νὰ φύγουμε, ἐγὼ μελοτοῦσα νάρτω σπύτι, ἐκεῖνοι δὲν ἤξερα ποῦ θὰ πηγαίναμε. Σὰν ἔμαθαν τὸ σκοπὸ μου μὲ τραβήσανε, δὲ μ' ἀφῆσαν, εἶπαν πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ χαλάσω τὴν παρέα, μ' ἐπείσανε στὰ τελεφεταῖα. Πήραμε κατὶ δρόμους, ποῦ δὲν τοὺς ξαναεἶδα ποτὲ ὡς τὴν ἡλικία ποῦ εἶχα φτάσει. Στεκοῦμαστε σὲ μιὰ πόρτα, χτυποῦμε, μπαίνουμε μέσα. Πῶς διὰ ὅλο πηγαίναμε, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, γιὰτὶ σὲ βεβαίω τίποτα

δὲν εἶχα, σὰν τὸ στραβὸ στὸν Ἀἴη σερνόμενον. Τέλος, νὰ μὴν τὰ πολυλογῶμε, θρονιαζοῦμαστε σὲ μιὰ κάμαρα καλοσυγυρισμένη. Σὲ κομμάτι ἀνοίγει μιὰ πλαϊνὴ πόρτα καὶ πηδᾷ μέσα μιὰ κοπελα μισόγυμνη, μὲ μπράτσα ἀνοιχτά, λαίμους ἀνοιχτούς, ποδάκια ἀνοιχτά καὶ ὁμορφιά, πρῶτης τάξης ὁμορφιά. Ἦρτε κατεφεταῖς σὲ μένα, νὰ μὲ συχωρέσης γυναῖκα, μεθυσμένος, ξέρεis... μ' ἀγκάλιασε καὶ μὲ φιλοῦσε, ξέρεis, μεθυσμένος. Τὸ αἷμά μου ἄναψε, κόρωσε κ' εἴμουνα ἑτοιμὸς νὰ τῆς ἀνταποδώσω κ' ἐγὼ τὰ ἴδια, νὰ μὲ συμπαθήσῃς γυναῖκα, μεθυσμένος ξέρεis... Μὰ κρατήθηκα, ἦρτες στὸ νοῦ μου ἐσύ, ἡ εἰκόνα σου, ἐπὶ ἡ ἴδια φανερώθηκες μπροστὰ μου καὶ τινάχτηκα, ἔδωσα μιὰ σκουνητὴ τῇ γυναῖκα ἐκεῖνη κ' ἔκανα νὰ φύγω... Οἱ φίλοι μου γελούσαν... κατὰλαβα τὴ φικία τους, τοὺς ἔβρισα κ' ἔφυγα. Θυμᾶται ἐκεῖνη τὴ βραδιά σὰν ἦρτα σπύτι... σ' ἀγκάλιασε, σὲ φίλησε, σὲ φίλησε, δὲ σὲ χόρπαινα. Ἄλλο τίποτα δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ, ξέρεis μεθυσμένος εἴμουνα... τὰ ρέστα τὰ ξέρεis... Καὶ τώρα ἔλα, πὲς τὴ δική σου τὴ ζωὴ.

«Ξεροκατάπιε μιὰ ἡ Ἰουλίττα κ' ἀρχισε:

«Σὰν ἦρτε καὶ μὲ ζήτησε, ἀπὸ τοὺς γονιούς μου εἶναι ἀλήθεια ποῦ δὲ σὲ ἤθελα... μὰ μ' ἐπείσε ἡ μητέρα. Εἶχες πλοῦτη, εἴσουν καλὸς νέος, ἐνῶ ἐγὼ τί εἴμουνα, ἓνα φτωχόκορισο ἄπαιστο καὶ τίποτα πασαπᾶνω. Ἀποφάσισα λοιπὸν καὶ σὲ πῆρα. Καὶ δὲν εἴμουνα δυστυχῆς,